

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/341102684>

Mali Şeffaflık İlkesi ve Mali Şeffaflık İlkesi Perspektifinde Vergi Mahremiyetinin İncelenmesi

Chapter · May 2020

CITATIONS

0

READS

273

1 author:

Mutlu Yoruldu

Balıkesir University

57 PUBLICATIONS 73 CITATIONS

SEE PROFILE

**İŞLETME VE MALİYE
ARAŞTIRMALARI:
DENETİM, VERGİLEME, ÜRETİM
VE YÖNETİM AÇISINDAN
ŞEFFAFLIK**

EDİTÖRLER:

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ARSLAN

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇIKMAZ

"En İyi
Akademi, Bir
Kitaplıktır."

İŞLETME VE MALİYE ARAŞTIRMALARI: DENETİM, VERGİLEME, ÜRETİM VE YÖNETİM AÇISINDAN ŞEFFAFLIK

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ARSLAN

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇIKMAZ

© Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti'ne aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

ISBN • 978-625-7045-86-5

1. Baskı • Mart, Ankara, 2020

Dizgi/Mizanpaj • Gazi Kitabevi

Kapak Tasarım • Gazi Kitabevi

Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti. Yayıncı

Sertifika No: 44884

Merkez

📍 Bahçelievler Mah. 53. Sok. No: 29 Çankaya/ANKARA

☎ 0.312 223 77 73 - 0.312 223 77 17

🕒 0.544 225 37 38

📄 0.312 215 14 50

Mağaza

📍 Döğol Cad. No: 49/B Beşevler/ANKARA

☎ 0.312 213 32 82 - 0.312 213 56 37

📄 0.312 213 91 83

Sosyal Medya

📘 gazikitabevi

📷 gazikitabevi

🐦 gazikitabevi

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd. Şti.

Sertifika No: 33748

Matbaa

📍 İvedik Organize Sanayi Sitesi Oto 88 3. Bölge

2284. Sk. No: 101 Ostim / ANKARA

☎ 0.312 395 85 71

MALİ ŞEFFAFLIK İLKESİ VE MALİ ŞEFFAFLIK İLKESİ PERSPEKTİFİNDE VERGİ MAHREMİYETİ KURALININ İNCELENMESİ

Mutlu YORULDU¹⁵

GİRİŞ

Devletin ve devlet üst kurumunu meydana getiren organların gerçekleştirdikleri iş ve işlemlerle ilgili olarak kamuya açık bir tavır sergilemesi kamu yönetiminde şeffaflık anlayışı ile bağdaştırılabilir. Yasama kuvvetini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin tüm üyeleri seçimler neticesinde toplumdaki bireyler tarafından seçildiğinden diğer ifadeyle meclis millet iradesini temsil ettiğinden, üyelerin yapılan icraatlarla ilgili topluma karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Benzer ifadeleri devleti oluşturan diğer kurumlar olan yürütme ve yargı erkleri ve hiyerarşik olarak bu erklerle bağlı olan kamu kurum ve kuruluşları için de söylemek mümkündür. İfade edilen topluma karşı olan sorumluluğun yerine getirilip getirilmediğinin toplum tarafından tespit edilebilmesi de belirtilen kuvvetlerin faaliyetlerini şeffaf bir biçimde gerçekleştirilmesi ile ortaya konulabilir. Türkiye'de 1927 yılında uygulamaya alınan ve kamunun mali açıdan yönetilmesine ilişkin temel ilke ve kavramlara değinen 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun yerine 2005 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu getirilmiştir. Bu sayede geleneksel kamu yönetimi ve kamu mali yönetimi anlayışı terk edilerek, kamu kaynağının etkin ve verimli kullanılmasının amaç edinildiği yeni mali yönetim sistemi oluşturulmuştur. Söz konusu kanun ile birlikte birtakım kavramlar kamu mali anlayışına kazandırılmıştır. Bu kavramların en önemlilerinden ikisi; şeffaflık ve hesap verme sorumluluğudur. Mali şeffaflık ise yukarıda ana hatları ile belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarının iktisadi diğer bir ifadeyle parasal iş ve işlemlerinin gerek öncesinde, gerek gerçekleşme aşamasında gerekse de sonuçlandığı dönemde toplumla paylaşılması gerekliliğini ifade etmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları böylelikle topluma karşı üstlendikleri sorumluluğun tespiti açısından önemli bir adım atmış olurlar.

¹⁵ Dr. Öğretim Üyesi, Balıkesir Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümü, mutlu.yoruldu@gmail.com, Balıkesir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının gerçekleştirdikleri iktisadi faaliyetlerin bir kısmını vergiler başta olmak üzere kamusal gelirler oluşturmaktadır. Toplumdaki kişilerden tahsil edilen kamusal gelirlerin kamu kurum ve kuruluşları tarafından hangi amaçla ve nasıl kullanıldığının bilinmesi kişilerin en tabii ve hukuki haklarından birini oluşturur. Yönetimsel olarak sergilenen mali şeffaflık ilkesinin bir istisnası olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 5. maddesinde düzenlenmiş olan “vergi mahremiyeti” kuralıdır. Buna göre; “kanunun ilgili maddesinde belirtilen vergilendirme işlemleri ile ilgili görevlendirilen kişiler görevleri nedeniyle öğrenmiş oldukları vergi mükelleflerine ait bilgileri ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların menfaatine kullanamazlar.”

ŞEFFAFLIK VE MALİ ŞEFFAFLIK İLKESİ

Şeffaflık, günümüz devlet yönetimlerinden beklenen temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Yönetimler, şeffaf oldukça toplumdaki kişilerin devlet ve kurumlarına karşı hem güven duygusu artabilmekte hem de aidiyet duyguları pekişebilmektedir. Mali şeffaflık da devlet kurumlarının iktisadi faaliyetlerinin görünür olması ve yapılanlar noktasında idarecilerin sorumluluk taşımaları gerekliliğinde yoğunlaşır.

2003 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile benimsenen yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte kamu idaresinin şeffaflık, mali şeffaflık, mali saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin benimsenmesiyle, yönetimden geleneksel idari yönetim anlayışından yönetim anlayışına geçiş hedeflenmiştir. Mali şeffaflık ve devamındaki hesap verilebilirlik bu yeni kamu yönetim anlayışının önemli bir kolunu oluşturmaktadır.

Şeffaflık

Şeffaflık, kamu yönetiminde görev, yetki ve sorumluluklar ile karar, gelir ve hizmet aşamalarının başlamadan önce kamuoyu tarafından bilinmesi ve bunun için bu süreçlerin kamuoyuna açık olmasını; alınan kararlara ve sonuçlarına ilişkin belge ve bilgilere toplum tarafından ulaşılmasına fırsat verilmesini ifade eder (Kırılmaz ve Atak, 2015: 191). Şeffaflığın en önemli etkisi, kamu yönetimine duyulan güvenin artmasıdır. Şeffaflık toplumun devlet ve devlet idareleri üzerindeki gözetim ve denetiminin oluşmasına zemin hazırladığı gibi aynı zamanda kamu idarecilerinin topluma karşı hesap verme sorumluluklarının görünür olmasına da imkân tanır. Şeffaflığın olmaması veya yeteri kadar olmaması durumunda, devletin ve kamu idarecilerinin, vatandaşlara hesap verme sorumluluğunu yerine getirmemeyi tercih etmemelerine ve bazı iş ve işlemleri toplumdan gizlemelerine

sebebiyet verilebilir (Atısyın ve Sayın, 2000: 28-29). Şeffaflık kavramının hesap verilebilirlik kavramı ile doğrudan ve yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Kamu idarelerinin şeffaf olmasının istenmesindeki temel amaç; devletin idari ve mali makamlarında bulunan kişilerin, takip etmiş oldukları politikalardan, ortaya koydukları faaliyetlerden ötürü sorumlu olmalarını ve hesap verilebilmelerini sağlayabilmektir (Kuzey, 2004: 2).

Şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramları hem devleti yöneten, atanan veya seçilen kamu idarecileri üzerinde hem de yönetilen pozisyonunda bulunan, toplumu oluşturan vatandaşlar üzerinde önemli bir etki alanlarına sahip bulunmaktadır. Yönetilen durumunda bulunan vatandaşların kamu otoritesi ve yetkililerinden ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet beklentisi bulunmaktadır. Bu hizmet beklentisinin devlet yöneticileri tarafından karşılanması tek başına yeterli olmayıp hizmet gerçekleştirmelerinin etkin biçimde yerine getirilmesi istenmektedir. Vatandaşın söz konusu etkin hizmet beklentisini karşılayabilmesi için devlet, vatandaştan vergiler başta olmak üzere birtakım parasal ödemelerde bulunmasını talep etmektedir. Vergi, harç, resim vb. şekillerde hizmet beklentilerinin yerine getirilmesi için vatandaşlar, kamu otoritelerine ödemeler yaptıkları için yapmış oldukları parasal ödemelerin devlet yöneticileri tarafından nereye, ne şekilde ve ne miktarda kullanıldığını ve harcandığını öğrenme ihtiyacı hissetmektedirler. Kamu otoriteleri, kişilerden tahsil ettikleri gelirlerin nerelere, ne şekilde ve hangi miktarlarda harcandığını açıkladıklarında, vatandaşların devlet otoritesine olan güveni hem tazelenmiş olmakta, hem tatmin olma duyguları pekişmekte hem de vergi, harç vb. ödemelere gönüllü uyumları artabilmektedir. Kamu otoritesinin ve yöneticilerinin ise şeffaflığı ve hesap verilebilirliği sağladıklarında toplum nazarında saygınlıkları, güvenilirlikleri ve inandırıcılıkları artmış olur.

Sorumluluk, kamu yöneticileri ve çalışanlarının gerçekleştirdikleri iş ve işlemlerden dolayı başta topluma olmak üzere yaptıklarının hesabını vermeleri gerektiği şeklinde tanımlanmaktadır. Kamu görevlilerinin yetkilerini usulüne göre ve görevin gereğine uygun biçimde kullanıp kullanmadığının sorgulanmasıdır. Sorumluluk bu bağlamda müeyyide uygulanmasını gerekli kılabilen yetkidir (Bayar, 2008: 13). Hesap verme, görevli ve yetkili memurların, kamuoyu ve yasalarla belirlenmiş merciler önünde, yaptıkları iş ve işlemlerin nitelik ve içeriğini açıklayabilmeleridir. Yetki kullanan kişiler, yetki aldıkları ve iş üstlendikleri kişilere karşı atmış oldukları imzalar ve sonuçlarının sorumluluğunu taşımak ve kullanılan yetkinin hesabını vermek durumundadırlar. Yöneticiler, yürüttüğü iş, işlem ve kararın hesabını vermek; attığı imzanın sorumluluklarını üstlenmek durumundadır (Bayar, 2008: 20). Hesap verme sorumluluğu ise, kendisine yetki verilen ve kaynak tahsis edilen kişilerin bu yetkileri ve kaynakları nasıl

kullandıkları konusunda yetki aldıkları kişilere karşı vermeleri gereken bilgi ve belgelerden ibarettir. Kamu yönetiminde, hesap verme sorumluluğu, “üzerinde mutabakata varılmış hedefler çerçevesinde belirli bir performansın gerçekleştirilmesine yönelik sorumluluğun üstlenilmesine ve bunun açıklanması yükümlülüğüne dayanan bir ilişki” olarak ifade edilebilir. Hesap verme sorumluluğu; kaynakların etkin, verimli ve kanunlara uygun şekilde temin edilmiş olması, kullanılması, muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve kötüye kullanılmaması için zorunlu olan ortamın kamu görevlileri tarafından oluşturulması gerekliliğini kapsamaktadır.

Mali Şeffaflık

Mali şeffaflık, geleneksel kamu yönetimi anlayışının terk edilerek modern veya yenilikçi kamu yönetimi anlayışına geçilmesinin hem nedenlerinden hem de sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Mali şeffaflık, hükümetlerin hükmetme biçimlerinin ve bu anlamda kullandıkları araçların ve kamu maliyesi anlamında hedefledikleri sonuçların ve bu sonuçlara ulaşabilmek için kullanmayı düşündükleri mali araçların, kamu kesimi hesaplarının ve mali hedeflerinin kamuoyuna açık olması şeklinde tanımlanmaktadır.

Mali şeffaflık, hükümetlerin ve kamu kurum ve kuruluşlarının geçmiş, gelecek ve cari dönem faaliyetlerine ilişkin olarak ihtiyaca uygun, açık ve anlaşılır bilgi ve belgelerin zamanında topluma ve millet iradesini temsil eden meclise sunulmasını gerektirir. Diğer bir ifadeyle mali şeffaflık, kamu kaynaklarının yani vergi, resim, harç ve borçlanma gibi vatandaşlardan tahsil edilen ve vatandaşlar için en etkin biçimde kullanılması gereken kamusal kaynakların kim tarafından, nasıl, hangi amaçla ve hangi miktarlarda kullanıldığı bilgisinin ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından üretilmesi, saklanması ve kamuoyuyla paylaşılmasını gerekli kılar. Aksi takdirde yukarıda ifade edilen kamusal kaynakların nereye, ne şekilde, kimler tarafından ve ne miktarlarda harcadığının bilinmemesi, gizlenmesi veya toplum ile paylaşılmaması durumlarında kamu idaresinin etkinliğinden ve şeffaflığından söz etmek mümkün olamaz. Böyle bir durumda kamusal kaynakların temin edildiği toplum kendisinden tahsil edilen kaynakların usulüne uygun şekilde kullanıldığını görmediğinden kamusal mal ve hizmetler için ödeme yapma konusunda isteksizleşebilir, kamu idaresinin kaynak temin edebilme sorunu ortaya çıkabilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mali şeffaflıklarının düzeyi ile sorumluluklarının tespitinin yapılabilmesi için etkin bir denetim mekanizmasının da sistem içerisinde kurulmuş olması son derece önemlidir. Çünkü kaynak kullanımında etkinsizlik düzeyine bağlı olarak, kamu idareleri

ile idarecileri veya görevlilerine düşen sorumlulukları istatistiki ve rakamsal analizlerle ortaya koyacak olan şey, etkin denetim mekanizmasıdır. Aynı zamanda ilgili denetim mekanizmasının etkinliğinden söz edebilmek için bağımsız kararlar alabilen güvenilir bir denetim ortamının sağlanması, sonuçlara tesiri olabileceğinden mali şeffaflık sisteminin en önemli ayaklarından birini temsil eder. Mali şeffaflık, sağlıklı ve istikrarlı ekonomi politikasının oluşturulması, uygulanması ve beklenen sonuçların gerçekleşmesi için bir ön hazırlık niteliği taşır.

Mali şeffaflığın temelinde bilgi olduğundan, kamu idareleri tarafından elde edilen mali bilgilerin sağlıklı, güvenilir, tutarlı ve objektif verilerle ortaya konulabilen bilgiler olması ve aynı zamanda vatandaşlar tarafından ulaşılabilir ve denetlenebilir olma özelliklerini taşıması olmazsa olmazdır. Bilginin geçmiş dönemlerle karşılaştırma yapabilmeye olanak sağlaması ve gelecek veriler için sağlıklı ve tutarlı bir projeksiyon görevi üstlenmesi, mali şeffaflık derecesini arttıran somut unsurlar olarak algılanır.

VERGİLENDİRMEDE VERGİ MAHREMİYETİ KURALI

Vergi idaresi ile mükellefler arasındaki mali ilişkilerde vergi mükellefleri ile ilgili vergi idaresi tarafından temin edilen bilgilerin korunması ve güvenilirliğinin sağlanması, mükelleflerle ilgili edinilen mali bilgilerin 3. şahıslarla paylaşılmaması ve onların faydasına kullanılmaması gerekliliği “vergi mahremiyeti” olarak ifade edilen temel mükellef haklarından birini oluşturmaktadır. Bu konu ile ilgili düzenleme kanunen yapılarak mükellefin mali mahremiyeti hukuken güvence altına alınmıştır.

Ekonomide kazancın kutsallığı felsefesine, hukukta ise demokrasiye ve güvenliğine bağlanan vergi mahremiyeti kavramı; kişisel verileri güvence altına alan kişisel verilerin korunması kanunu ile de doğrudan ilişkili bulunmaktadır. Vergi mahremiyeti kavramı; Vergilendirme sürecinde, vergi mükellefi ile vergi idaresi arasında güven ilişkisine bağlı olarak kurulan vergilendirme ilişkisinde gizli tutulması gerekli bilgilerin ve belgelerin vergi idaresi ve vergilendirmenin diğer tarafları tarafından korunmasını ve ifşa edilmemesini belirtmektedir. Bu uygulamaya vergilendirmenin temelini oluşturan beyan esaslı usulüne güvenerek ve bağlı kalarak vergi matrahını beyan eden mükelleflerin korunmasını sağlamak ve mükelleflerin vergi idaresi ile vergi sistemine güven duygusunu oluşturmak için ihtiyaç duyulmuştur. Vergi mahremiyetini ihlal suçunun diğer vergi suçları ile benzerlikleri ve farklılıkları bulunmaktadır. En önemli farklılık suçu işleyen vergi mükellefi veya sorumlusu olmamasıdır. Söz konusu suçu oluşturan vergi mükellefinin vergilendirmeye ilgili bilgilerine sahip olan kamu adına görevli kişilerdir. Yine diğer vergi suçlarında mükellefe vergi

cezası olarak verilen adli para cezalarının amacı caydırıcılık iken, vergi mahremiyetini ihlal suçuna verilen adli para cezalarının amacı ise mükellefin hakkını korumaktır.

Vergi Mahremiyetini İhlal Suçunun Muhatapları ve Sorumlulukları

Vergi mahremiyetini ihlal suçu; vergi mükellefi sıfatı taşıyan kişilere ait kamu görevlileri tarafından öğrenilmiş olan bilgi ve elde edilmiş olan belgelerin kamu görevlileri tarafından ifşa edilmesi veya kendilerinin veya 3. kişilerin faydasına bu bilgilerin kullanılması durumunda doğmaktadır. Vergi mahremiyetini muhafaza etmekle yükümlü olan kişiler devlet adına görevli olan vergi incelemesi yapanlar, vergi yargısında ve komisyonlarında görev alanlar ve vergilendirmeye ilgili bilirkişilik yapanlardır.

Çeşitli vergisel uzlaşmazlıkların çözümünde gerek idari aşamaların içinde çözümlenme aşamasında gerekse de yargı aşamasında uyuşmazlıkların çözümlenmeye çalışılması aşamasında, uzman sıfatıyla bilgisine başvurulmuş bilirkişiler de yine aynı şekilde vergi mahremiyeti kuralına uymak zorundadırlar. Zirai kazançlar için toplanan takdir komisyonu ile mücbir sebep halinde hasar tespiti için görevlendirilen memurlar da bu yasağa tabidirler.

Vergi Mahremiyetinin İstisnaları

Vergi mükelleflerinin vergilendirme işlemlerine ve özel durumlarına ilişkin sır niteliği taşıyan bilgilerinin ifşa edilmesi ve başkaları ile paylaşılması bu bilgileri öğrenmiş olanlar açısından yasaklanarak, vergi mükellefleri kanunen güvence altına alınmışlardır. Genel kural ve uygulama bu şekilde olmakla birlikte; vergi mahremiyetini ihlal suçuna neden olmayan birtakım unsurlar da mevcuttur. Mükellef beyanlarının vergi dairelerinde ve mükelleflerin tabi oldukları mesleki odalarda ilanı, vergi levhalarının mükelleflerce alınması, vergi ve cezaların Hazine ve Maliye Bakanlığı'na açıklanması işlemleri bu düzenlemenin istisnalarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda idari ve adli soruşturmalara yönelik kamu görevlilerine bilgi verilmesi ve vergi tahsilatını yapan bankalarla bilgi paylaşılması, vergi kaçırıcıların bu durumlarının başkalarının zarar görmemesi adına ilgili yerlerle paylaşılması istisnalar olarak sayılabilir.

VERGİ MAHREMİYETİ KURALININ MALİ ŞEFFAFLIK İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şeffaflık kamu idaresinin şeffaf yani kamuoyuna açık bir yönetim anlayışı sergilemesini gerektirirken, mali şeffaflık bu ilkenin mali boyutunu oluşturmaktadır. İktisadi anlamda kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış oldukları her türlü faaliyeti toplumun bilgisine açık bir biçimde gerçekleştirmesi kamu idaresinin bir sorumluluğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bu sorumluluk gereği kamu kurum ve kuruluşlarının idarecileri ve görevlileri kanunlarla kendilerine yüklenmiş olan söz konusu sorumluluğu yerine getirmeyerek toplum ile bilgi paylaşımında bulunmazlarsa gerek yönetsel etkinlik gerekse de mali etkinlik sağlanamamış olur.

Mali şeffaflık kamu kaynaklarını oluşturan ve toplumu oluşturan kişilerden tahsil edilen kamusal gelirlerin nereye, nasıl ve ne düzeyde aktarıldığının finansman kaynağı olan kişilerle paylaşılmasını ifade etmektedir. Bu nedenle hem harcama boyutu aşamasında hem de kaynak temini aşamasında bilgi paylaşımının yapılması bir zarurettir. Netice itibariyle bütçe dengesi altında kaynakların etkin kullanımının şeffaf biçimde yürütülmesi sağlanmış olur.

Vergi mahremiyeti vergi mükelleflerine aittir. Vergilendirme işlemleri ile ilgili olan kamu görevlilerinin vergi mükelleflerinin vergilendirme süreçlerinde ortaya çıkan mahrem sayılabilecek sır niteliğindeki bilgilerin 3. şahıslarla paylaşılmamasını ifade eder. Sır niteliğine sahip çoğu zaman iktisadi yönü olan bu bilgiler ifşa edildiğinde vergi mükellefi olan kişi çeşitli açılardan birtakım sorunlar yaşayabilir. Ve bu durum vergi mükellefinin vergi idaresine karşı olan ve dolayısıyla vergiye karşı olan bakış açısını olumsuzla çevirebilir. Aynı zamanda vergi mükellefinin iş yaptığı sektördeki imajını ve prestijini zedeleyebilir. Vergi mükellefi ticari ilişkilerinden finansman bulma ihtiyacına kadar ticari niteliğe sahip pek çok konuda bunalım yaşayabilir. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı kamu görevlileri tarafından öğrenilmiş olunan vergi mükellefine ait ve idare ile mükellef arasında kalması gereken bilgilerin ifşa edilmemesi mali şeffaflık ilkesine aykırılık taşımamakta, bilhassa bu konuda vergi mükelleflerinin çıkarı gözetilmektedir.

Mali şeffaflık kamu idaresinin iktisadi mahiyetteki ve toplumu ilgilendiren bilgilerinin toplumla paylaşılmasını gerekli kılmaktayken vergi mahremiyeti vergi mükellefine ait olan bilgilerin paylaşılmamasını, korunmasını ve saklanmasını hedef edinmektedir. Dolayısıyla vergi mahremiyeti mali şeffaflık ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir. Hem mali

şeffaflık ilkesinin hem de vergi mahremiyeti kuralının kanuni düzenlemelerle getirilme amaçları birbiriyle farklılık sergilemektedir.

SONUÇ

Vergilendirmeye ilişkin olarak sürecin başlangıcı olan vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesinden başlanarak verginin son aşamasını oluşturan verginin tahsil edilmesi veya mükellefi tarafından ilgili vergi dairesine ödenmesi aşaması dâhil olmak üzere mali şeffaflık ilkesinin gerektirdiği unsurlara kamu idaresi olan vergi idaresince uyulması mümkündür. Ve genellikle vergilendirmeye ilişkin süreçler önceden kanunlarla saptanmış ve usulü belirlenmiş objektif süreçler olduğundan 3. şahıslarla idarenin bilgi paylaşması veya 3. şahısların bu süreçlere ait çıkarımlarda bulunmaları mali şeffaflık ilkesi çerçevesinde olağan karşılanabilir. Çünkü bu süreçlerin tamamında sorumluluk vergi idaresine aittir.

Vergi mahremiyeti kuralında ise sorumluluk yine kamu idaresi olan vergi idaresi ile adına görev yapan idareci ve personele ait iken öğrenilen veya edinilen bilgi mükellefe ait bilgilerdir. Ve bu bilgiler çoğunlukla mali bilgiler olabileceği gibi vergi mükellefinin vergilendirmeye ilişkin olası hata, noksan, kabahat ve suçlarından da oluşabilir. Vergilendirmede temel ilkelerden birini vergi idaresi ile vergi mükellefi arasında oluşan güven esası oluşturduğundan, yukarıda ifade edilen tarz, sır niteliği taşıması gereken bilgilerin kamu idaresi veya elemanlarınca başkalarıyla menfaat amacının olup olmadığına bakılmaksızın paylaşılması vergi mükellefinin kişisel haklarına bir saldırı ve özel hayatının gizliliğini ihlal olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda vergi idaresi ile vergi mükellefi arasında güven duygusunun zedelenmesine yol açarak aralarında süreklilik taşıyan ilişkinin bir anlamda sekteye uğramasına yol açabilir. Diğer bir ifadeyle vergi mükellefi, kendisine ait olan bilgileri idare tarafından başkaları ile paylaşıldığını ve/veya kendisinin mağdur olduğunu tespit ederse mükellefin vergi şuru bundan olumsuz etkilenerek vergi kaçırabilir veya vergiden kaçınabilir. Bu durum haliyle devlet hazinesinin vergi kaybı yaşamasına sebebiyet verebilir.

Vergilendirme işlemleri alacaklı sıfatına sahip vergi idaresi ile borçlu sıfatına sahip mükellefler arasında süreklilik ilkesine bağlı olarak yürütülen veya her an doğabilecek işlemlerden oluştuğu için güven esasının gelişmesi ve devamlılığının sağlanması son derece önemli olmaktadır. Aksi halde taraflar arasında oluşan güven duygusunun sarsılması ve yıkılması söz konusu olduğunda vergilendirmenin hem mali yönüyle hem de sosyal yönüyle etkinliğinin varlığından söz edebilmek güçleşebilecektir. Böyle bir durumda mükelleflerin vergi bilinci ve ahlakı zayıflayabileceği gibi devlet

hazinesine girmesi gereken vergi miktarında da aşınmalar yaşanabilecektir. Bu nedenle vergi mahremiyeti kuralının ilgili kamu görevlileri tarafından işletilmesi ve buna uyulması vergi idaresi ile mükellefler arasındaki ilişkinin sürekliliği anlamında faydalı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Atısyar, İ. ve Şerif, S. (2000). *Kamu Maliyesinde Saydamlık*. Tesev Yayınları.
- Doğan, B. (2008). Mali Sorumluluk Nedir. *Maliye Dergisi*.
- Kırılmaz, M. ve Atak, F. (2015). Kamu Mali Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Araçları: Faaliyet Raporları. *Ombudsman Akademik Dergisi*, 2 (3), 189-217.
- Kuzey, P. (2004). Avrupa Kamu Yönetimi İlkeleri. SIGMA Raporları, No:27 (Çeviri), *Maliye Dergisi*.
- Vergi Usul Kanunu.